verb. inter lit. B., et ad dictam legem si qua pœna. Similiter fraus, quamquam frequentius pro dolo sumitur, aut crimine, aut damno dicta l. aliud 131.a in princ. ff. de verborum significat. l. Juris gentium 7.a § sed si 10.° ff. de pactis, l. cum te 6.a cod. de pactis inter emptorem, et vend. compositis, Vigant. vocab. juris in verbo fraus, Alciat. ad dictam legem 131. in verbo aliud est fraus, accepta aliquando ipsa quoque pro pœna fuit: quemadmodum inter alia legitur in legibus [illegible] duodecim tabularum, l. 15.a in princ. ff. ad legem Juliam de adulteriis, Alciat. loco cit.° vers. dixere etiam veteres, Vigant. loco cit.° vers. sed et frequens. Dictiones enim animadversio, coercitio, supplicium sunt illæ quidam in usu tralatitio, et quotidiano, cum generaliter enuntiare volumus vim legum punientium Vigant. vocab. juris in ista eadem verba.

Caput 2.m

Pœnarum diversitas, et origo, nec earum natura, et finis exponitur, denique traditur definitio.

§ 3.°

De necessitate pœnarum.

Interiores conscientiæ voces increpant quodcumque

nefas; sed quam rari sunt, qui illas exaudiant! Educatio mortalium animos recte a natura commonitos et instructos ipsa reddit, firmioresque ad honesta (lib. 1.° § 13.° in princ.) Verum præterquam quod non ita facile usuvenit, ut educatio seu privata, seu publica sit ejusmodi, qualis esse deberet, existunt nonnunquam in genere adeo obstinata, atque perdita, ut nullis adultos præceptorum curis, nullisque vel optimis institutis flecti se patiantur. Etiam qui feliciter a natura dotis dispositi, deinde in aptas disciplinas traditi contraxerunt consuetudinem aliquam, quarumque virtutis, quam sæpe obliviscuntur, et quæ didicerunt, et quibus diu fuerunt laudabiliter usi, illa repente deserunt, si quando magnus aliquis affectuum æstus conflagraverit.

Hic idem ardor cupiditatum plerumque suadet licere multo comodius carere pœnitis, si quæ etiam definita, atque certa virtutum cultoribus leges polliceantur, quam abstinere illa quacumque re, quam in scelere meditato quisque expetit servantissime. Affectiones nempe propriæ sunt plerumque, possunt in unumquemque, et non possunt eodem modo incitamenta, illecebræque præmiorum, quæ præmia

nunquam poterit excogitare tam magna, ac varia, ut valeant capere animos universorum hominum, qui non immoderati sunt in considerando, cum singuli praeterea tam varii, ut saepissime uni ament, quod alteri spernunt, et, quod vicissim ab alteris plurimi fit, id alteri parvi, nihilve faciant. Adde quod paucis dumtaxat illis, qui eminent in aliquo virtutum genere, praemia ex publico reddi et justum, et utilissimum (Lib. 1° § 13°). Ut si ad largitiones, honoresque civiles contendatur ex illo uno, quod temperatum sit a criminibus, nec modo nullum ad remunerationem jus isti cives habent, qui nihil plus in ea re praestiterunt, quam quod omne debebant, sed neque reperiemus ullum tam dives aerarium, nullasque publicas facultates tantas, quantae sufficiant huic tam ingenti multitudini remunerandorum.

Quare oportebat invenire quo denique malo plecterentur et illi, quos non flexissent cetera. Jam vero quidquid agit, moliturque homo, cum semper ducatur aliqua specie boni, et, quae ex illa specie nascitur, cogitatione voluptatis (Lib. 1° § 5°) res bene cedet, ubi dulcedo criminum deterreatur a

[illegible] poenarum. [illegible] si alii nobis [illegible] commonstrant, confinguntque grata, nempe poenam [illegible] tranquillo animo, alacrique spectabit: affligendo igitur agit illa: nemini autem datum est mortalem ut non simul abhorreat ab aegrimonia, afflictione, dolore (Lib. 1° § 4° loco cit.) Beccaria dei delitti, e delle pene § 38°. Itaque nititur fundamentis necessitas poenarum, de quibus agimus, nam supplicia vitae futurae, cum sint remota a sensibus, non satis valent in homines, qui etiam cum illa credunt, attamen vi sensuum magis plerique [illegible] moventur.

§ 4.

De poenarum origine.

Poenarum origo non debuit ab origine delictorum esse diversa: nam quo primum tempore se exciterunt inter homines, eo [illegible] omnes hominum cunctorum ratio non potuit, quin admonitum occurrere, medendumque oportere per tempore per terrorem; quem injiciunt supplicia. Revera sanguine fraterno respersus auctor criminis primi, en qualem ipse de se dixit sententiam: "Omnis igitur, qui invenerit me, occidet me." Genesis cap. 4°

verſ. 13º. Ita Cain territus est de reciproca poſsim jure pœnarum, expressisque pro patrato scelere, quod sibi foret expectandum, nisi Deus, qui malebat illum perpetuo profugum vivere, posuisset super eum signum, ut non interficeret eum omnis, qui invenisset eum Genesis dicto cap. 4º. versu 15º.

§ 5º

De pœnarum natura.

Si delicti natura est in oppugnatione scopi, propositique Socialis (Lib. 1º § 19º, et § 10º); si, ut delicta resisterentur, fuerunt inventæ pœnæ (§ 3º), intelligo naturam pœnarum debere consistere in iisdem ipsis oppugnationibus prohibendis.

§ 6.

De pœnarum ratione, ac fine.

In quovis crimine commisso sive rationem peccati attenderis, moralemve malitiæ, sive damnum, injuriamque socialem, quæ per illud evenit, neutra quidem in re ratio dandi erit, assequi, aut publice oporteat puniri. Moralia quippe mala, peccataque, quæ privata plectere est, sicuti sæpe dictum est, reservantur judicis et ultoris Dei,

non est hominum, quorum nihil interest, et pro eo solum, quod interest, puniendi jus acceperunt (Lib. 1º § 24º). Interest quidem vero societati sociales arcere injurias, non eas tamen, quæ factæ sunt, et nequeunt infectæ fieri: quas si puniremus eorum causa, societatem, cui consulere volumus, læderemus imo gravius, dum ad malum irreparabile criminis facti accederet præterea malum afflictionis rei. Itaque ex crimine facto elicitur jus puniendi, verum puniendo providetur in posterum ne quid simile fiat. Hæc ratio, hic finis est pœnarum omnium

§ 7.

Proponitur pœnarum definitio.

Pœna Ulpiano est noxæ vindicta, vel coercitio delictorum (l. aliud 131ª ff. de verb. significat. Explicatius erit, si dixeris pœnam esse ei, qui deliquit, irrogatam pro afflictionem terribilis exempli causa.

Caput 3.

Quales esse pœnas deceat.

§ 8.

Sint pœnæ in primis justæ.

Si injustum quodcumque, id in genere non

admittimus, quanto minus ista admittenda erit pœnarum severitas, quæ simul caret justitia! Justitia enim vero princeps conditionum omnium, quas in pœnis requirimus: imo hac una continentur, ei adhærent cæteræ quoque conditiones omnes, quæ solent in isto genere tractari separatim: quod ipsum in unaquaque re deinceps videbimus. Nunc cogito justitiæ id primum esse, ut neque in ullum sæviatur, nisi qui promeruerit, nec plus sæviatur, quam pateat promeruisse. Antonius Mat. in lib. 48. tit. 18. ff. cap. 4º in principio.

§ 9.

Utrum malefacta Parentum in Filios juste puniantur.

Itaque facile est judicare de illis legibus, si quæ patrum sceleribus puniant filios innocentes: quod in crimine majestatis olim sanxerunt Arcadius, et Honorius imperatores L. Quisquis 5ª cod. ad legem Juliam majestatis. Nam quæ culpa filiorum est, si a parentibus sceleratis ortum ducere? B. Augustinus de bono conjugali cap. 16º, qui locus refertur in capite Sicut 8º causa 32ª quæst. 4ª, L. 6ª ff. de decurionibus, Antonius Mat. in lib. 48. tit. 13. ff. cap. 3º num. 10º, Beccaria dei delitti e delle pene § 17º vers. 11º

Quod autem timetur, ne facile illi fraudi sint satores paternorum criminum, id ne refutatione quidem videtur dignum. Non solum quia optimorum parentum filios pessimos, et vicissim pessimorum optimos haud raro cernimus, verum quia nunquam obtinuit, obtinereque debuit, ut plecterentur crimina, quæ fieri possent, sed quæ facta fuissent. Alioqui nemo evaderet non afficiendus pœna: quamvis enim nunquam deliquerit, fieri tamen semper potest, ut delinquat.

Ajunt publice expedire, ut a majoribus quibusdam criminibus eo magis parentes deterreantur, si viderint ad supplicium suum accessuram quoque filiorum pœnam, et miseriam. Nollem equidem videri quid, quam utile, quod sit idem justum inquirere. Tullius lib. 3º de Officiis cap. 6º, Beccaria dei delitti e delle pene § 11º versu ultimo in fine: jamque fas, nefasque omne flagitiumque commiscebitur, si valeat iniquitatem excusare utilitas: utilitate enim ducuntur omnes, quicumque irruunt in scelera. Præterea si amor hominis erga seipsum vincit amores, ut scimus, omnes, qui existunt erga alios, quid speremus eum, qui non timet, devovere se, vitamque suam legibus ulciscentibus scelera, perculsum tamen iri metu et charitate filiorum? L. qui rei

1. § sic autem 6° ff. de bonis eorum, qui ante sententiam [illegible] §. cum autem 13. § excipitur 3° in fine de adulteriis coercendis, Beccaria dei delitti e delle pene § 35° vers. ultimo in fine (Sect. 1° § 33° in princ.). Quidquid tandem bonis pareatur ex hujusmodi injuriis, comparari ne valent cum illa sociali peste, ex sestio, si nimirum ea tranquillitas pereat, illa tutela, ad quam unam spectatum fuit in societatibus conjungendis? Atqui nemo sibi tutus, ubi tuta non est innocentia.

§ 10.

De pœnarum, et criminum æqua proportione, et convenientia.

Non solum confundi reos cum innocentibus justitia vetat in pœna, sed neque ipsos reos patitur haberi omnes indiscriminatim in pœnæ modo Beccaria dei delitti e delle pene § 19° versu ultimo. Non subibunt pœnam imparem, qui peccaverunt æqualiter; non debebunt subire parem, qui inæqualiter peccaverunt. Existunt recti quidam pœnarum, et congruentes termini, quos ultra si transgrediaris, offendes tutelam privatam, dum hominem affliges magis, quam affligendi jus est: et si contrariis citra, offendes tutelam publicam, dum hominem affliges minus, quam necesse est ad exemplum, salutemque civium (Sect. 1° § 10°). Corrumpes insuper opinionem populi, quæ perversim in hoc maxime genere, magnopere refert servari incorruptam: nam cives de maleficiis judicantes, ut solet ex pœna, tum si fallax sit, et iniqua pœnarum proportio, et majora illi pro minoribus, et minora rursus pro majoribus, et pro æqualibus ducent criminibus, quæ crimina sane sunt æqualia. Sic eodemque rem adduces, unde ut facilius homines pejora in scelera, magisque noxia ruant, si dum parem, majoremve ex illis polliceantur sibi utilitatem, aut delectationem, simul videant se minori pœnæ, aut non majori obnoxios futuros. Beccaria dei delitti e delle pene § 23° vers. 1°.

Itaque ubicumque ratio regnat, ibi simul regnabit pœnarum proportio æqua: quod si non debeat pergitare: si leges in puniendo nimium læsas, multo quidem cavebunt sectiores, ne ulciscendis nimis acerba non nimis gravibus noxis incidant in atrocitatem. Atrocitatem oderunt omnes, ideo judices quoque ipsi armabuntur contra leges ejusmodi: nolent in crimine reperire, quos nolent tam inique plectere. Sin vero occultari, dissimulari vel prorsus nequeant,